

Bijlage 2: Nadere toelichting op de voorgestelde belastingtarieven 2024

De basis voor de voorgestelde tarieven is Voorjaarsnota 2023

Reeds bij de Voorjaarsnota 2023 werd duidelijk dat de stijging van de begrote netto-kosten van 2023 naar 2024 van gemiddelde 9,7% ook zou doorwerken in fors hogere belastingopbrengsten. Voor de dekking van de kosten is bij de voorjaarsnota daarom als uitgangspunt aangehouden dat de belastingopbrengsten met 9,2% stijgen. Feitelijk volgen de belastingopbrengsten daarmee de grote autonome stijgingen van de netto-kosten, vooral door hoge indexeringen voor personeelskosten en de gestegen rente. Een belangrijk uitgangspunt bij de voorjaarsnota was ook dat de extra kosten vanuit de ontwikkelingen van het coalitieakkoord incidenteel gedekt zouden worden uit extra inzet van de egalisatiereserves. Bij de uitwerking van de belastingtarieven voor 2024 zijn deze uitgangspunten ook aangehouden.

Gecorrigeerd voor de andere verwerking van de bestemmingsreserve rwzi Utrecht is het kostenniveau voor 2024 in de ontwerp-Begroting lager dan bij de voorjaarsnota. Wel zien we een verschil tussen beide heffingen dat ook doorwerkt in de voorgestelde belastingtarieven en -opbrengsten: de netto-kosten voor de watersysteemheffing zijn hoger dan in de voorjaarsnota en de netto-kosten voor de zuiveringsheffing zijn lager. Dit leidt tot verschillende ontwikkelingen van de belastingopbrengsten: voor de watersysteemheffing stijgen deze met 11,4% en voor de zuiveringsheffing met 3,9%. Voor HDSR in totaal bedraagt de ontwikkeling van de belastingopbrengsten 8,0%. Daarmee bedragen de belastingopbrengsten in totaal € 157,378 miljoen. Dit is inclusief € 219.810 verontreinigingsheffing. Voor de resterende dekking van de kosten wordt per saldo € 11,792 miljoen onttrokken aan de egalisatiereserves. Dit is inclusief € 3,219 miljoen die in de oude situatie aan de bestemmingsreserve rwzi Utrecht zou zijn onttrokken en nu ten laste van de egalisatiereserve van de zuiveringsheffing wordt gebracht.

Door het inzetten van deze reserves worden de tarieven voor 2024 weliswaar gedempt maar liggen deze, door de grote autonome kostenstijgingen, hoger dan de laatste jaren. Ook op de langere termijn blijft dit beeld, ondanks een meerjarige inzet van de egalisatiereserves, bestaan. De kostenstijgingen, met name voor personeel (volgens het CPB jaarlijks 4,7%) maar ook door hoge investeringsuitgaven die doorwerken in afschrijvings- en rentelasten, zijn niet op te vangen binnen de ruimte die de egalisatiereserves bieden. Daarbij speelt ook de gestegen (en nog doorstijgende) rente een negatieve rol.

Bij de inzet van de egalisatiereserves is aan de kant van de watersysteemheffing voor 2024 getracht een eventwichtigere ontwikkeling van de lastendruk voor de verschillende belastingplichtigen te bewerkstelligen. Door de wijziging van de kostentoedelingsverordening stijgen de aan Ingezetenen toegerekende kosten meer dan gemiddeld en voor Gebouwd minder dan gemiddeld. Daarom is bij de voorgestelde tarieven de inzet van de egalisatiereserves voor Ingezetenen verhoogd en voor Gebouwd verlaagd. Zonder de extra inzet voor Ingezetenen zou dit tarief met bijna 14% stijgen (nu met 11,4%). Hiermee worden vooral de één-persoons-huishoudens via het tarief Ingezetenen enigszins tegemoet gekomen. Zij hebben minder profijt van de relatief lage stijging van het tarief voor de zuiveringsheffing.

Ook is voor Ongebouwd de toevoeging aan de egalisatiereserves verlaagd om stijging van de lastendruk voor agrariërs te beperken. Voor de gehele watersysteemheffing sluit de inzet van de egalisatiereserve aan bij de voorjaarsnota inclusief de ontwikkelingen uit het coalitieakkoord.

Voorgestelde tarieven 2024 en de consequenties daarvan

Op basis van de begrote netto-kosten en de inzet van de reserves zijn met het door BghU aangeleverde belastingdraagvlak onderstaande belastingtarieven voor 2024 berekend.

Voorgestelde belastingtarieven 2024

	Vastgesteld 2023	Begroting 2024 kostendekkend	Begroting 2024 voorgesteld	Ontwikkeling 2024/2023
Watersysteemheffing Ingezetenen (per huishouden)	€ 98,99	€ 115,52	€ 110,31	11,4%
Watersysteemheffing Ongebouwd (per hectare)	€ 108,62	€ 114,74	€ 117,03	7,7%
Watersysteemheffing Natuur (per hectare)	€ 6,29	€ 7,65	€ 6,87	9,2%
Watersysteemheffing Gebouwd (per € 2.500 WOZ)	€ 0,52	€ 0,60	€ 0,58	10,9%
Watersysteemheffing Gebouwd (van de WOZ)	0,0209%	0,0241%	0,0232%	10,9%
Zuiveringsheffing/ verontreinigingsheffing (per ve)	€ 63,94	€ 74,34	€ 66,11	3,4%

Effect voorgestelde tarieven voor belastingplichtigen

	Vastgesteld 2023	Voorgesteld 2024	Verschil 2024- 2023	Ontwikkeling in %
Eénpersoonshuishouden met een eigen woning *	€ 205	€ 222	€ 17,72	8,7%
Eénpersoonshuishouden zonder eigen woning	€ 163	€ 176	€ 13,49	8,3%
Meerpersoonshuishouden met een eigen woning *	€ 354	€ 378	€ 24,18	6,8%
Meerpersoonshuishouden zonder eigen woning	€ 291	€ 309	€ 17,83	6,1%
Agrarisch bedrijf *	€ 4.895	€ 5.262	€ 367,56	7,5%

* De waarde van de eigen woning en het bedrijf is in het rekenvoorbeeld tussen 2023 en 2024 met 0,7% verlaagd

Door een relatief grote inzet van de egalisatiereserve is de stijging van het tarief van de zuiveringsheffing beperkt tot 3,4%. Voor de tarieven van de watersysteemheffing is de stijging groter: tussen de 7,1% en 11,4%. Over de gehele linie komt dit door een grotere stijging van de kosten van de watersysteemheffing. Tussen de verschillende categorieën werkt ook de wijziging van de kostentoedelingsverordening door: de kosten voor Ingezetenen stijgen meer dan gemiddeld en voor Gebouwd minder.

Door de inzet van de egalisatiereserves bij de watersysteemheffing te verdelen is getracht de stijging van de lastendruk voor de verschillende categorieën belastingplichtigen zo gelijk mogelijk te maken. Desondanks blijven er verschillen. Doordat de één-persoonshuishoudens minder profiteren van de kleinere stijging van het tarief zuiveringsheffing is de ontwikkeling van de lastendruk voor hen, ondanks demping van het tarief voor Ingezetenen, relatief groot: 8,7% met een eigen woning en 8,3% met een huurwoning. Verder is de factuur voor huiseigenaren minder gunstig dan voor huurders. Weliswaar is de stijging van het tarief voor Gebouwd met 10,9% het op één na hoogst maar door de daling van de waarde van de woning met 0,7% wordt de stijging van het aandeel Gebouwd op de factuur beperkt tot 10,1%.

Belastingopbrengsten en (meerjarige) ontwikkeling egalisatiereserves

De voorgestelde tarieven leiden in 2024 tot belastingopbrengsten die samen met de onttrekkingen aan de egalisatiereserve zorgen voor volledige dekking van de begrote netto-kosten.

Dekking begrote kosten 2024

	Watersysteem- heffing	Zuiverings- heffing	Totaal HDSR
Begrote netto-kosten	92.707	76.462	169.170
Belastingopbrengst verontreinigingsheffing	-220	0	-220
Te dekking uit belastingen en egalisatiereserves	92.488	76.462	168.950
Belastingopbrengsten	-89.156	-68.002	-157.158
Toevoeging egalisatiereserve Ongebouwd	131	0	131
Onttrekkingen overige egalisatiereserves	-3.463	-8.460	-11.923
Dekking uit belastingen en egalisatiereserves	-92.488	-76.462	-168.950
Saldo	-0	0	-0

(bedragen x € 1.000)

Meerjarenbeeld belastingopbrengsten, belastingtarieven en egalisatiereserves

Juist bij het vaststellen van de belastingtarieven is het belangrijk een aantal jaren vooruit te kijken. Hierbij moet nadrukkelijk de kanttekening worden geplaatst dat de uitkomsten van dergelijke berekeningen per definitie onzeker zijn omdat voor zowel de kosten als voor het belastingdraagvlak aannames moeten worden gedaan. Dit jaar zijn het vooral de inschattingen voor de kosten op de langere termijn onzeker: het CPB hanteert hoge

percentages voor de ontwikkeling van de personeelskosten voor 2025-2028 en de voorgenomen investeringsuitgaven werken met de hogere rentepercentage hard door. Daarom is het juist nu van belang dat het algemeen bestuur jaarlijks opnieuw een afgewogen besluit neemt over de hoogte van de netto-kosten. En daarmee bepaalt het feitelijk de hoogte van de benodigde belastingopbrengsten en de -tarieven. Vooral de komende voorjaarsnota is daarbij belangrijk.

Ondanks de grote onzekerheid over de meerjarenramingen is in bijlage 5 bij deze besluitnota een meerjarige doorrekening van de belastingopbrengsten, belastingtarieven en de egalisereserves opgenomen. In onderstaande tabellen zijn daaruit de meerjarige ontwikkelingen van de belastingopbrengsten en egalisereserves weergegeven.

Ontwikkeling Belastingopbrengsten

	2023	2024	2025	2026	2027
Watersysteemheffing	80,1	89,2	94,7	99,4	105,5
Ontwikkeling in procenten		11,3%	6,2%	5,0%	6,1%
Zuiveringsheffing	65,4	68,0	71,8	75,8	80,8
Ontwikkeling in procenten		3,9%	5,6%	5,5%	6,6%
Totaal watersysteem- en zuiveringsheffing	145,5	157,2	166,5	175,2	186,3
Ontwikkeling in procenten		8,0%	5,9%	5,2%	6,4%

(bedragen x € 1,0 miljoen)

De stijging van de kosten leidt ook in de komende jaren tot een stijging van de belastingopbrengsten die hoger is dan de laatste jaren. Voor de komende jaren moet, uitgaande van het begrote meerjarige kostenniveau, rekening worden gehouden met een ontwikkeling van de totale belastingopbrengsten van ongeveer 6%. Vanaf 2025 is de tred hierin voor beide heffingen vergelijkbaar.

Ontwikkeling Egalisereserves

	2023	2024	2025	2026	2027
Watersysteemheffing	9,5	6,2	5,0	4,3	4,3
Dekkingspercentage		6,7%	5,2%	4,3%	4,1%
Zuiveringsheffing	32,9	24,4	18,3	13,6	9,9
Dekkingspercentage		31,9%	23,5%	17,0%	11,7%
Totaal watersysteem- en zuiveringsheffing	42,4	30,6	23,3	17,9	14,2
Dekkingspercentage		18,1%	13,4%	9,9%	7,5%

(bedragen x € 1,0 miljoen)

In het verlengde van de Voorjaarsnota 2023 worden de egalisereserves de komende jaren ingezet om de stijging van de kosten op te vangen en niet volledig door te laten werken in de benodigde belastingopbrengsten. Daardoor lopen deze reserves zowel bij de watersysteem- als bij de zuiveringsheffing in omvang terug. Voor de watersysteemheffing in 2027 tot een dekkingpercentage van 4,1% van de begrote netto-kosten. Daarmee komt deze onder de ondergrens van de bandbreedte van 5% (streefwaarde). Het dekkingpercentage ligt bij de zuiveringsheffing aanzienlijk hoger: 11,7%. Dit komt doordat vrijval van de bestemmingsreserve rwzi Utrecht hoger is dan de extra onttrekkingen in het kader van de hogere kosten van de rwzi Utrecht voor de komende jaren.

Toelichting impact belastingdraagvlak categorie Gebouwd

Ook voor 2024 wordt het belastingdraagvlak weer scherp geraamd. Tot aan de commissievergadering werd de meest actuele informatie meegenomen in de berekeningen van de voorgestelde tarieven. Met die informatie, gebaseerd op de mei-circulaire van het gemeentefonds en op stijgingspercentages van de WOZ-waarden van het CBS, kwam de inschatting voor de stukken voor de gecombineerde commissievergadering van 24 oktober uit op +2,8%. Zoals in de commissievergadering al is aangekondigd wordt dit percentage bijgesteld. In de week voorafgaand aan die vergadering heeft BghU een actuele informatie over de waardeontwikkeling verstrekt. De gemiddelde waardeontwikkeling waarmee voor de

nu voorgestelde tarieven is gerekend bedraagt $\pm 0,7\%$, een daling. BghU baseert deze inschatting op de opgaven van de deelnemende gemeenten uit ons beheergebied. Dit leidt nu, voor de vergadering van het algemeen bestuur in november, nog tot een feitelijk technische aanpassing van het voorgestelde tarief Gebouwd. Deze aanpassing van het tarief is als technisch te kwalificeren omdat de belastingopbrengst en factuur voor de belastingplichtigen daardoor niet wijzigen. Voor de WOZ-waarde in de rekenvoorbeelden wordt immers met hetzelfde percentage voor de waardeontwikkeling gerekend.

Het belastingdraagvlak van de categorie Gebouwd kent derhalve door de waardeontwikkeling ook ten opzichte van 2023 weer een grote groei, maar die is substantieel kleiner dan de laatste jaren en ook kleiner dan voor de commissievergadering werd ingeschat. De voorgestelde stijging van het tarief met $10,9\%$ wordt enigszins genivelleerd door een gemiddelde daling van de WOZ-waarde. Daardoor stijgt het aandeel van Gebouwd op de gemiddelde factuur van de eigenaren van onroerend goed niet met $10,9\%$ maar met $10,1\%$.

De huidige inschatting van BghU is gebaseerd is op de opgaven van een deel van de gemeenten die in ons beheergebied liggen, immers de gemeenten die ook in BghU deelnemen. Eind november beschikt BghU ook over de cijfers van de niet-deelnemende gemeenten en geven zij nogmaals een nieuwe inschatting van de waardestijging. Bij een materiële afwijking ten opzichte van de nu gehanteerde $\pm 0,7\%$ zal het college de afweging maken om in de AB-vergadering van december het tarief Gebouwd nogmaals technisch aan te laten passen. Dit om te voorkomen dat de nu begrote belastingopbrengst door een te hoog of een te laag vastgesteld tarief niet kan worden gerealiseerd.